

Vejledning om tilskud til kommunale vådområdeprojekter

Oktober 2013

**Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
NaturErhvervstyrelsen
Miljøministeriet, Naturstyrelsen**

Kolofon

Vejledning om tilskud til kommunale vådområdeprojekter

Udarbejdet af: Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 2013

Bidragyder: Naturstyrelsen

Fotograf: www.colourbox.com

© Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

NaturErhvervstyrelsen

Nyropsgade 30

1780 København V

Tlf.: 3395 8000

Fax: 3395 8080

E-mail: mail@naturerhverv.dk

Websted: <http://www.naturerhverv.dk>

ISBN: 978-87-7120-467-4

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	4
1. TILSKUDSORDNINGENS INDHOLD	4
1.1 TILSKUDSORDNINGENS INDHOLD	4
<i>Formål</i>	4
<i>Hvem kan søge?</i>	4
1.2 ADMINISTRATION AF ORDNINGEN	5
<i>Indsendelse af ansøgning og ansøgningsfrist</i>	5
1.3 FORHOLD TIL VOP	7
1.4 KONTROL	7
2. TILSKUDSBERETTIGEDE PROJEKTER	7
2.1 TILSKUD TIL FORUNDERSØGELSER	7
2.2 TILSKUD TIL ANLÆG AF VÅDOMRÅDER	9
3. TILSKUDSBETINGELSER	10
3.1 FORUNDERSØGELSER	10
3.2 ANLÆG AF VÅDOMRÅDER	11
<i>Servitut om vådområde</i>	12
<i>Opretholdelse i 5 år</i>	12
3.3 FORPLIGTELSE TIL SKILTNING OG SYNLIGGØRELSE	12
<i>Publikationer:</i>	12
<i>Hjemmeside:</i>	12
<i>Skiltning ved projektets afslutning:</i>	13
<i>Skiltning mens projektet udføres:</i>	13
3.4 UNDERRETNINGSPLIGT	13
3.5 UDBUDSBETINGELSER	13
4. TILSKUDSBERETTIGEDE UDGIFTER	14
4.1 FORUNDERSØGELSER	14
4.2 ANLÆG AF VÅDOMRÅDER (REALISERING)	15
<i>Særligt om løn til personale</i>	15
<i>Særligt om konsulentydelse</i>	16
<i>Inddragelse af andre hensyn i projekterne</i>	16
4.3 IKKE TILSKUDSBERETTIGEDE UDGIFTER	17
<i>Naturalydelse</i>	17
4.4 UDGIFTERNES RIMELIGHED	18
5. ÆNDRING AF PROJEKTET	18
5.1 ANSØGNING OM ÆNDRING AF PROJEKTET	18
5.2 SÆRLIGT OM ÆNDRINGER I PROJEKTØKONOMIEN	18
6. UDBETALING AF TILSKUD	19
6.1 ANMODNING OM UDBETALING AF TILSKUD	19
<i>Forundersøgelser</i>	19
<i>Realisering</i>	19
6.2 ØKONOMISK RISIKO	20
6.3 PROJEKTRAPPORTERING	20
6.4 NEDSÆTTELSE AF DE TILSKUDSBERETTIGEDE UDGIFTER	20
7. BORTFALD AF TILSAGN OG TILBAGEBETALING AF TILSKUD	21

---

8. VIRKEMIDLER TIL KOMPENSATION AF LODSEJEREN	21
8.1 TILSKUD TIL FASTHOLDELSE AF VÅDOMRÅDER	21
8.2 SALG AF PROJEKTJORDEN TIL NATURERHVERVSTYRELSEN	21
<i>Forkøbsret .....</i>	<i>21</i>
<i>Erstatningsjord. ....</i>	<i>22</i>
9. KOMBINATION MED ANDRE TILSKUDSORDNINGER	22
9.1 ENKELTBETALING OG VÅDOMRÅDEPROJEKTER	22
10. KLAGEADGANG.....	22
11. STRAFFEBESTEMMELSER	22
12. FORCE MAJEURE	23
13. OFFENTLIGGØRELSE AF OPLYSNINGER OM ANSØGER OG TILSKUDSBELØB	23
14. RETSGRUNDLAG	23
VEJLEDNING TIL UDFYLDELSE AF ANSØGNING OM TILSKUD TIL FORUNDERSØGELSE AF KOMMUNALT VÅDOMRÅDEPROJEKT	25
A. Oplysning om den projektansvarlige kommune	25
B. Generelle oplysninger om det påtænkte vådområdeprojekt.....	25
C. Beskrivelse af forundersøgelser	25
D. Tidligere gennemførte forundersøgelser	25
E. Tidsplan.....	25
F.1. Budget	25
F.1.1 Specifikation af udgifter i F.1 til konsulentbistand samt løn til kommunens ansatte.	26
G. Rimelige priser	26
H. Udbudsregler.....	26
I. Bilag.....	26
J. Erklæring og underskrift.....	26
VEJLEDNING OM UDFYLDELSE AF ANMODNING OM UDTALELSE OM GENNEMFØRT FORUNDERSØGELSE.....	26
A. Generelle oplysninger om den projektansvarlige kommune og om projektet	26
B. Obligatoriske bilag	26
C. Underskrift	26
VEJLEDNING TIL UDFYLDELSE AF ANSØGNING OM TILSKUD TIL REALISERING AF KOMMUNALT VÅDOMRÅDEPROJEKT	27
A. Oplysning om den projektansvarlige kommune	27
B. Generelle oplysninger om projektet	27
C. Projektdata.....	27
D. Projektbeskrivelse	28
E.1. Budget for kommunens projektomkostninger	29
E.1.1. Udgifter til konsulentbistand samt løn til kommunens personale	29
E.2. Budget køb/salg af projektjord	30
E.3. Budget jordfordeling	30
E.4. Budget fastholdelse af vådområder.....	30
E.5. Samlede omkostninger til realisering af projektet	30
F. Projektets realiserings- og udbetalingsplan.....	30
H. Tilladelser.....	30
I Udbudsregler.....	30
J. Bilag	30
K. Erklæring og underskrift.....	31

VEJLEDNING OM UDFYLDELSE AF ANMODNING OM UDTALELSE OM GENNEMFØRT VÅDOMRÅDEPROJEKT	31
<i>A. Generelle oplysninger om den projektansvarlige kommune og om projektet .....</i>	<i>31</i>
<i>B. Projektdata .....</i>	<i>31</i>
<i>C. Obligatoriske bilag .....</i>	<i>32</i>
<i>D. Øvrige bilag .....</i>	<i>32</i>
<i>E. Erklæring og underskrift .....</i>	<i>32</i>

Indledning

Der er indgået aftale mellem Miljøministeriet og Kommunernes Landsforening om, at de vådområder, der skal etableres som led i en opfyldelse af Vandrammedirektivet, primært skal etableres med kommunerne som projektere.

Finansieringen af indsatsen skal ifølge Grøn Vækst-aftalen ske gennem en tilskudsordning under Landdistriktsprogrammet.

Tilskudsordningen er delt i to etaper. Der søges først om tilskud til en forundersøgelse. Under forundersøgelsen skal det gennem tekniske og ejendomsmæssige forundersøgelser afklares, om der er basis for at etablere et vådområdeprojekt. Fx skal projektets vurderede reduktionspotentiale af kvælstof fastslås og undersøgelserne skal danne grundlag for en afgrænsning af projektet.

De ejendomsmæssige forundersøgelser skal bl.a. afklare lodsejernes interesse for projektet. Lodsejere, der er indstillet på at indgå i projektet, kan få valget mellem at afhænde jorden til staten eller at beholde jorden og indgå i en aftale om tilskud i 20 år.

Såfremt der for projektområdet allerede er gennemført forundersøgelser, kan disse lægges til grund for beslutning om etablering af vådområdet.

Viser forundersøgelserne, at der er basis for at etablere et vådområde, indgives der ansøgning om tilskud til realisering af projektet. I ansøgningen skal kommunens direkte omkostninger til etableringen fremgå, samt rammer til statens erhvervelse af jorden, omkostninger til jordfordeling samt eventuelle omkostninger til 20-årigt tilskud til fastholdelse af arealer som vådområde.

Denne vejledning indeholder en gennemgang af ordningen om tilskud til kommunale vådområdeprojekter under landdistriktsprogrammet 2007-2013. Endvidere indeholder publikationen en vejledning i at udfylde ansøgningskemaer om tilskud til forundersøgelse af vådområdeprojekter og til anlæg af vådområder.

1. Tilskudsordningens indhold

1.1 Tilskudsordningens indhold

Formål

Formålet med ordningen er gennem anlæg af vådområder at forbedre vandmiljøet og naturen ved en reduktion af kvælstofbelastningen som fastsat for de enkelte vandoplande. Indsatsen baseres først og fremmest på frivillig medvirken fra lodsejere.

Hvem kan søge?

Ansøger kan være kommuner, der af den stedlige vandoplandsstyregruppe er udpeget til at være projektansvarlig for det pågældende projekt.

.

1.2 Administration af ordningen

Indsendelse af ansøgning og ansøgningsfrist

Ansøgning om tilskud til såvel forundersøgelse som til realisering indgives på særlige ansøgnings-skemaer. Link til ansøgningskemaerne findes på NaturErhvervstyrelsens hjemmeside http://2.naturerhverv.fvm.dk/skema_og_vejledning.aspx?ID=58313 og på www.vandprojekter.dk.

Det udfyldte, printede og underskrevne ansøgningskema sendes som pdf-fil på e-mail via vandprojekter@nst.dk til Miljøministeriet, Naturstyrelsen, Naturplanlægning, naturprojekter og skov.

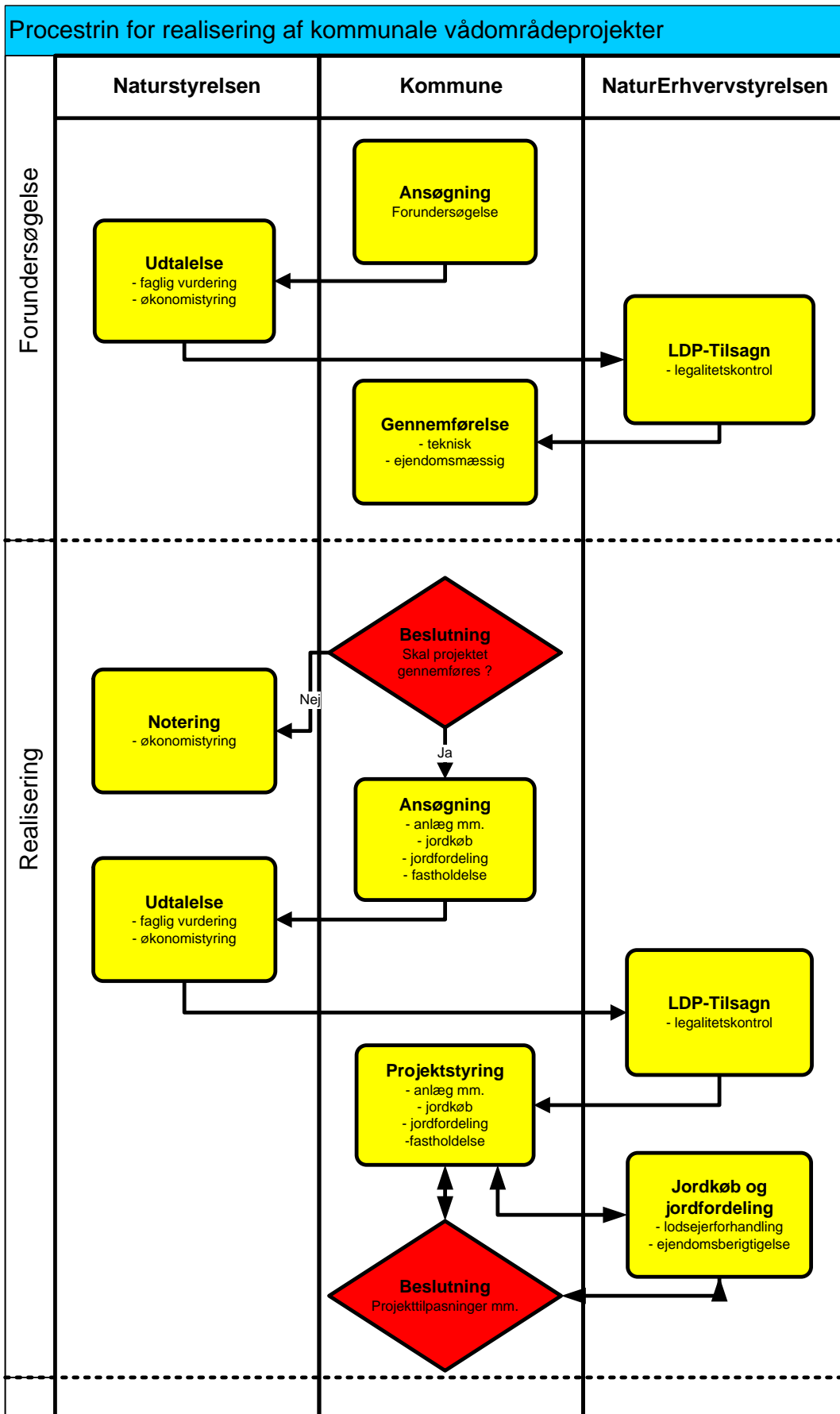
Naturstyrelsen kvitterer for modtagelse af ansøgningen.

Naturstyrelsen foretager en vurdering af projektets indhold og økonomi og videresender ansøgningen med indstilling om afgørelse til NaturErhvervstyrelsen.

NaturErhvervstyrelsen foretager legalitetstjek og træffer afgørelse vedr. tilsagn om tilskud eller afslag på ansøgning og meddeler dette til ansøger.

Ansøgninger kan indsendes løbende. Kommunen kan igangsætte forundersøgelse eller realisering af projektet, hvis Naturstyrelsen meddeler tilladelse hertil. Dog vil det være på egen risiko, indtil der er modtaget tilsagn om tilskud fra NaturErhvervstyrelsen. Udgifter kan i tilfælde af igangsætningstilladelse afholdes fra datoen af denne. Udgifter afholdt før datoen for igangsætningstilladelsen er ikke støtteberettigede.

Administrationsmodellen fremgår af figuren nedenfor:

1.3 Forhold til VOP

Ved indsendelse af ansøgning om realisering skal det sikres, at projektet optræder korrekt i den gældende vandoplandsplan for vandoplandet (VOP). I modsat fald skal Vandoplandsstyregruppen indsende en revideret VOP, der er overensstemmelse med det ansøgte projekt.

1.4 Kontrol

NaturErhvervstyrelsen udfører en administrativ kontrol af tilsagns- og tilskudsbetingelserne i forbindelse med sagsbehandling og udbetaling. NaturErhvervstyrelsen foretager den fysiske kontrol. Tilsagnshaver skal sikre, at kontrolmyndighederne har adgang til projektområdet i forbindelse med kontrol.

2. Tilskudsberettigede projekter

Vær særlig opmærksom på, at et vådområdeprojekt ikke kan placeres på samme areal som et eksisterende vådområdeprojekt eller et LIFE-projekt. I afsnittet kombination med andre tilskudsordninger kan det ses, hvilke andre EU-støtteordninger et vådområdeprojekt kan kombineres med.

2.1 Tilskud til forundersøgelser

Forundersøgelser gennemføres forud for anlæg af vådområder for at vurdere, om projektet kan realiseres. Forundersøgelser skal således tilvejebringe alle relevante oplysninger om et muligt projekt. Tilskud til forundersøgelser kan kun omfatte forundersøgelser, der muliggør en vurdering af, om et vådområdeprojekt vil kunne opfylde bestemmelserne i Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 853 af 30. juni 2010 om kriterier for vurdering af kommunale vådområdeprojekter som ændret ved bekendtgørelse nr. 1160 af 23. september 2013.

Hvis kommunen er i besiddelse af relevante og fyldestgørende projektoplysninger, der muliggør realisering af projektet, vil det ikke være nødvendigt at gennemføre forundersøgelser. Vær opmærksom på om alle kriterier faktisk er opfyldt og at fx beregningen af kvælstofreduktion er udført efter den seneste opdaterede metode på www.vandprojekter.dk.

Kriterierne er følgende:

1. Projektområdet er beliggende inden for de delvandoplande med kvælstofreduktionsmål, der fremgår af bilag 1 til bekendtgørelse nr. 853 af 30. juni 2010 som ændret ved bekendtgørelse nr. 1160 af 23. september 2013
2. Projektet bidrager til, at reduktionen af næringsstofbelastningen fra vandoplandet samlet udgør mindst 113 kg kvælstof pr. ha pr. år, beregnet som den gennemsnitlige forøgede denitrifikation pr. ha pr. år inden for projektområdet inkl. den reduktion af kvælstofudvaskningen, der følger af, at den jordbrugsmæssige anvendelse ændres eller ophører.
3. Projektet er omkostningseffektivt (pris/kg kvælstof).

Herudover indgår okkerudvaskning, fosforudledning, effekt på det vilde dyre- og planteliv samt evt. effekt på Natura 2000-område og på dyre- og plantearter omfattet af naturbeskyttelseslovens bilag 3 og bilag 5 i behandlingen af en projektansøgning. Disse forhold skal derfor også indgå i en forundersøgelse.

Projektet skal som hovedregel gennemføres ved etablering af naturlige hydrologiske processer. Se nærmere uddybning herom under ”Tilskud til anlæg af vådområder”.

Forundersøgelsen skal tillige medvirke til at muliggøre en vurdering af vådområdeprojektets gennemførlighed, herunder lodsejertilslutning. Det sker ved en ejendomsmæssig forundersøgelse.

Forundersøgelser skal således omfatte både ejendomsmæssige og tekniske forhold.

En ejendomsmæssig forundersøgelse vil normalt indeholde:

- Beskrivelse af ejerskab.
- Beskrivelse af ejendommenes beliggenhed.
- Beskrivelse af ejendommenes driftsform.
- Beskrivelse af lodsejertilslutning.
- Beskrivelse af om lodsejerne enten ønsker at sælge projektjorden eller ønsker 20-årigt tilskud til fastholdelse af vådområde.
- Beskrivelse af behovet for erstatningsjord.
- Beskrivelse af behovet for jordfordeling.
- Beskrivelse af projektets samlede økonomi for så vidt angår lodsejernes erstatningsønsker.

Vær opmærksom på, at følgende specifikke oplysninger om lodsejertilslutningen altid skal fremgå af ansøgninger om tilskud til projekter vedr. anlæg af vådområder:

1. Antal lodsejere i alt.
2. Antal lodsejere, der gerne vil deltage i det kommunale vådområdeprojekt.
3. Antal lodsejere, der måske vil deltage i det kommunale vådområdeprojekt.
4. Antal lodsejere, der ikke vil deltage i det kommunale vådområdeprojekt.

Til at beskrive de ejendomsmæssige forhold skal der fremstilles et samlet ejendomskort over samtlige ejendomme med arealer inden for projektafgrænsningen. Ejendomskortet skal tydeligt vise de enkelte ejendomme og bedrifter i forhold til hinanden. Projektgrænsen bør være fornuftig i forhold til lodsejernes fremtidige udnyttelse af områderne. Det er væsentligt at disse arronderinger medtages, da det vil have betydning for projektets økonomi i realiseringsfasen.

I forundersøgelsen beskrives lodsejertilslutningen for at kunne vurdere evt. tilslutning til et realiseringsprojekt, men det er ikke et krav, at der arbejdes videre med at finde løsninger på evt. problemer i forhold til lodsejertilslutningen. Dette hører normalt under realiseringsprojektet. Derfor bør en forundersøgelse kunne afsluttes forholdsvist hurtigt, og det forventes at en forundersøgelse inklusive vurdering af mulighed for at fortsætte med et realiseringsprojekt, kan gennemføres på mindre end et år.

En teknisk forundersøgelse vil normalt indeholde beskrivelse af:

- Projektets kvælstoffjernelse ud fra anerkendt metode som refereret på www.vandprojekter.dk.
  - Projektets betydning for fosforbelastning af overfladevande ud fra anerkendt metode som refereret på www.vandprojekter.dk.
  - Områdets topografi og hydrologi.
  - Projektafgrænsning. Projektafgrænsningen medsendes som GIS-fil – Der ønskes en præcis projektafgrænsning tegnet i zoom-niveau 1:1000 (benyt MapInfo-format eller et filformat som MapInfo direkte kan importere, fx ArcGIS-filer).
  - Plangrundlag (udpegninger, beskyttelseslinjer, beskyttet natur og kultur).
  - Arealanvendelse (dyrkningsjord, eng med høslet/græsning/brak, beskyttet natur).
  - Terrænmodel (ækvidistance 0,25 m).
  - Projektets konsekvenser for flora og fauna.
  - Projektets konsekvenser for Natura 2000-område, hvis projektområdet er beliggende i eller i nærheden af et sådant område.
-

- Projektets konsekvenser for yngle- og rasteområder for beskyttede arter, omfattet af naturbeskyttelseslovens bilag 3 og for beskyttede plantearter, omfattet af naturbeskyttelseslovens bilag 5*.
- Geologi og jordbundsforhold.
- Vandbalance.
- Dræningsanlæg.
- Tekniske anlæg i projektområdet.
- Afværgeforanstaltninger.
- Konsekvensvurdering (inkl. påvirkningskort med sø, sump, våd eng, tør eng).
- Anlægsarbejder til gennemførelse af projektet.
- Risiko for okkerudvaskning.

2.2 Tilskud til anlæg af vådområder

Tilskud til anlæg af vådområder kan kun omfatte projekter, der opfylder følgende kriterier, som fastsat i Miljøministeriets bekendtgørelse om kriterier for vurdering af kommunale vådområdeprojekter med senere ændringer:

1. Projektområdet er beliggende inden for de delvandoplande med kvælstofreduktionsmål, der fremgår af bilag 1 til bekendtgørelse nr. 953 af 30. juni 2010, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1160 af 23. september 2013.
2. Projektet bidrager til, at reduktionen af næringsstofbelastningen fra vandoplandet samlet udgør mindst 113 kg kvælstof pr. ha pr. år, beregnet som den gennemsnitlige forøgede denitrifikation pr. ha pr. år inden for projektområdet inkl. den reduktion af kvælstofudvaskningen, der følger af, at den jordbrugsmæssige anvendelse ændres eller ophører.
3. Projektet er omkostningseffektivt.

Projektet skal som hovedregel gennemføres ved etablering af naturlige hydrologiske processer. Herved forstås en vandstand, der ikke er påvirket af kunstig afvanding eller kunstig tilførsel af vand. Ved etablering af vådområder skal de naturgivne hydrologiske processer så vidt muligt genoprettes uden vedvarende medvirken af større tekniske tiltag. Det betyder, at vandet på arealerne skal strømme frit efter de naturgivne forhold, hvad enten det drejer sig om grundvand eller overfladevand. Dog er det i orden at arbejde med nødvendige afværgeforanstaltninger og evt. reduceret pumpedrift i et i forvejen pumpet område. Forståelsen af begrebet er nærmere defineret på www.vandprojekter.dk under ”viden om vådområder”. Der arbejdes efter samme principper som under VMPII indsatsen.

Desuden indgår følgende i vurderingen af ansøgningen:

- a. Projektets effekt på udvaskning af okker.
- b. Projektets effekt i forhold til en evt. forøget fosforudledning.
- c. Projektets effekt på det vilde plante- og dyreliv.
- d. Projektets påvirkning af Natura 2000-områder.
- e. Projektets påvirkning af yngle- og rasteområder for beskyttede arter, jf. naturbeskyttelseslovens bilag 3, og af beskyttede plantearter, jf. naturbeskyttelseslovens bilag 5.

Ad. a. Projekter må ikke medføre en nettoudvaskning af okker fra projektområdet. Dette vil under almindelige forhold ligge implicit i projekterne, idet der gennemføres en vandstandshævning der re-

---

* Arter omfattet af de to nævnte bilag til naturbeskyttelsesloven kaldes ofte ’bilag IV-arter’, hvor bilag IV-arter refererer til habitatdirektivet

ducerer iltning af jordbunden. Derved reduceres risikoen for okkerudvaskning. Forholdet skal vurderes konkret for projektarealet.

Ad b. En evt. forøget fosforudledning må ikke have negativ effekt f.eks. på nedstrøms liggende fjorde. Der skal redegøres for risikoen for fosforudledning ved udarbejdelse af en vurdering ud fra anerkendt metode som refereret på www.vandprojekter.dk

Ad c. Eftersom projekterne gennemføres med finansiel støtte fra Landdistriktsprogrammet, skal det sandsynliggøres, at de ud fra en samlet betragtning ikke har en negativ effekt på det vilde plante- og dyreliv. Dette vil normalt være opfyldt, da projekter oftest gennemføres på arealer, som er i omdrift og dermed naturfattige. Situationen kan være sammensat af både tilbagegange og fremgange i bestande og arter. Forholdet skal vurderes konkret for projektarealet.

Ad d. og e. Kommunen skal i ansøgningen oplyse om projektet påvirker Natura2000 arealer og arter, omfattende af naturbeskyttelseslovens bilag 3 og/eller bilag 5. Dette sker for at sikre, at det tidligt indgår i projektovervejelserne om der er synergier eller problemer ift. EU's Habitatdirektiv, som udmøntes nogenlunde samtidig med Vandrammedirektivet. Projektet må ikke medføre skade på Natura 2000-områder, beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for beskyttede arter, jf. naturbeskyttelseslovens bilag 3 eller ødelæggelse af beskyttede plantearter, jf. naturbeskyttelseslovens bilag 5.

Ansøgningen skal indeholde alle kommunens udgifter til anlæg af vådområdet. Ansøgningen skal desuden indeholde en reservation af midler til køb af projektjord, jordfordeling og tilskud til fastholdelse af vådområde.

Det bemærkes, at etablering af vådområder normalt forudsætter en række myndighedstilladelser, og at et tilsagn om tilskud ikke erstatter myndighedsbehandlingen af et projekt efter gældende lovgivning, eksempelvis planloven, naturbeskyttelsesloven, vandløbsloven, habitatbekendtgørelsen m.v. Det er en betingelse for at få tilskud, at alle nødvendige myndighedstilladelser opnås og at alle relevante miljø- og lovkrav opfyldes, jf. nærmere nedenfor under "Tilskudsbetingelser".

3. Tilskudsbetingelser

3.1 Forundersøgelser

Følgende betingelser skal være opfyldt for at få tilskud:

- Forundersøgelserne skal gennemføres i overensstemmelse med tilsagnet, herunder afsluttes inden en dato, der fastsættes i tilsagnet af NaturErhvervstyrelsen og som efter ansøgning kan ændres. Ansøgning om udsættelse af afslutningsdatoen skal være modtaget i NaturErhvervstyrelsen inden udløbet af projektperioden. Ændringen skal godkendes inden den kan iværksættes.
- Den projektansvarlige skal rettidigt til NaturErhvervstyrelsen indsende udbetalingsanmodning, udgiftsbilag, dokumentation for betaling, forundersøgelsesrapport samt udtalelse fra Naturstyrelsen om gennemførelsen af forundersøgelsen. Naturstyrelsen udtalelse afgives på grundlag af forundersøgelsesrapporten.
- Udbetalingsanmodning med tilhørende originale regnskabsbilag holdes tilgængeligt i min. 5 år regnet fra datoen for udbetaling af tilskud
- Ansøger afgiver de oplysninger, NaturErhvervstyrelsen og Naturstyrelsen anmoder om til brug for sagsbehandlingen.
- Alle projektrelaterede udgifter og indtægter bogføres med enten en særlig kode eller på særskilt konto i tilsagnshavers regnskabssystem, i et separat regnskabssystem eller med anden

bogføring i tilsagnshavers regnskabssystem, der sikrer entydig identifikation af alle transaktioner med tilknytning til projektet

- Ansøger oplyser i ansøgningen om projektet er/bliver omfattet af en kontrakt, der er omfattet af EU's udbudsregler eller tilbudslovens regler.
- Hvis projektet er omfattet af en kontrakt, som er omfattet af EU's udbudsregler eller tilbudslovens regler, skal der forelægge dokumentation for, at EU's udbudsregler eller tilbudslovens regler er overholdt, i mindst fem år fra datoen for slutudbetaling.

Bemærk at anmodning om udbetaling skal modtages i NaturErhvervstyrelsen senest den 1. august 2015. Det følger af Rådsforordning nr. 1698/2005 art. 71, 1, hvorefter alle tilskud skal være udbetalt inden 31. december 2015. Af denne grund skal projektet senest afsluttes den 1. februar 2015, og det er ikke mulighed for projektførlængelse udover den 1. februar 2015.

3.2 Anlæg af vådområder

Følgende betingelser skal være opfyldt for at få tilskud:

- Alle nødvendige tilladelser fra offentlige myndigheder opnås. Tilladelserne skal kunne dokumenteres på udbetalingstidspunktet.
- Projektet skal gennemføres i overensstemmelse med tilsagnet, herunder afsluttes inden en dato, der fastsættes i tilsagnet af NaturErhvervstyrelsen og som efter ansøgning kan ændres. Ansøgning om udsættelse af afslutningsdatoen skal være modtaget i NaturErhvervstyrelsen inden udløbet af projektperioden. Ændringen skal godkendes inden den kan iværksættes.
- Den projektansvarlige indsender anmodning om slutudbetaling rettidigt, dvs. senest 6 måneder efter, at projektet senest skal være afsluttet, medmindre NaturErhvervstyrelsen meddeler dispensation. Anmodning om afsluttende udbetaling skal være vedlagt en projektrapport, udgiftsbilag, dokumentation for betaling samt en udtalelse fra Naturstyrelsen om gennemførelsen af vådområdeprojektet. Naturstyrelsens udtalelse afgives på grundlag af projektrapporten.
- Projektet og de investeringer, hvortil der er ydet tilskud, skal opretholdes i mindst 5 år fra datoen, hvor projektet senest skal være afsluttet.
- Udbetalingsanmodninger og tilhørende originale regnskabsbilag skal være tilgængelige i mindst 5 år fra datoen for slutudbetaling.
- Der tinglyses servitut om vådområde på samtlige ejendomme med arealer inden for projektområdet.
- Ansøger afgiver de oplysninger NaturErhvervstyrelsen og Naturstyrelsen anmoder om til brug for sagsbehandlingen.
- Alle projektrelaterede udgifter og indtægter bogføres med enten en særlig kode eller på særskilt konto i tilsagnshavers regnskabssystem, i et separat regnskabssystem eller med anden bogføring i tilsagnshavers regnskabssystem, der sikrer entydig identifikation af alle transaktioner med tilknytning til projektet
- Ansøger oplyser i ansøgningen, om projektet er omfattet af en kontrakt, der er omfattet af EU's udbudsregler eller tilbudslovens regler.
- Hvis projektet er omfattet af en kontrakt, som er omfattet af EU's udbudsregler eller tilbudslovens regler, skal der forelægge dokumentation for, at EU's udbudsregler eller tilbudslovens regler er overholdt, i mindst fem år fra datoen for slutudbetaling.
- Tilsagnshaver skal sikre kontrolmyndighedernes adgang til projektområdet i forbindelse med kontrol.

Bemærk at anmodning om udbetaling skal modtages i NaturErhvervstyrelsen senest den 1. august 2015. Det følger af Rådsforordning nr. 1698/2005 art. 71, 1, hvorefter alle tilskud skal være udbetalt

---

inden 31. december 2015. Af denne grund skal projektet senest afsluttes den 1. februar 2015, og det er ikke mulighed for projektforlængelse udover den 1. februar 2015.

Servitut om vådområde

I forbindelse med anlæg af et vådområde skal der tinglyses en servitut på samtlige ejendomme med arealer indenfor projektområdet. Det er tilsagnshavers ansvar, at der bliver tinglyst servitut.

I servituten skal NaturErhvervstyrelsen være anført som påtaleberettiget.

For indholdet af servituten se Bekendtgørelsen om tilskud til kommunale vådområdeprojekter, nr. 951 af 30/07-2010, § 11, stk. 2.

Opretholdelse i 5 år

Ovennævnte 5-årige forpligtigelser har alene betydning for det tidsrum, hvor misligholdelse kan medføre bortfald af tilsagn og hvor der kan stilles krav om, at tilsagnshaver skal tilbagebetale udbeholdt tilskud. Den tinglyste servitut har ingen tidsbegrænsning.

Praktiske konsekvenser af kravet om opretholdelse i 5 år

Alle investeringer, der indgår i et projekt, der har opnået tilsagn om tilskud, skal opretholdes i minimum 5 år. Hvis en investering/anlæg går i stykker inden for projektperioden, skal den repareres for tilsagnshavers regning. Er det ikke muligt at reparere den pågældende genstand, skal den erstattes for tilsagnshavers egen regning.

Hvis noget går i stykker inden for 5 års perioden men efter projektperioden, og der ikke længere er brug for genstanden, vil NaturErhvervstyrelsen normalt ikke forlange, at genstanden erstattes, men den skal stadig bevares.

Faktura og dokumentation for betaling af den nyindkøbte genstand skal opbevares indtil den oprindelige 5-års periode udløber.

Der skal endvidere opbevares faktura og dokumentation for betaling af den defekte genstand indtil den oprindelige 5-års periode udløber.

3.3 Forpligtelse til skiltning og synliggørelse

NaturErhvervstyrelsen fastsætter i tilsagnet nærmere betingelser om tilsagnshavers forpligtelse til at informere om den offentlige medfinansiering af projektet og til i øvrigt at offentliggøre oplysninger om projektet.

Publikationer:

Det er en forudsætning for udbetaling af tilskud, at det tydeligt fremgår af publikationer, som fx brochurer, foldere, nyhedsbreve og websider, at projektet har fået tilskud fra EU og fra Fødevareministeriets Landdistriktsprogram. Som minimum skal navnetræk anvendes. Logoer kan anvendes i den forbindelse. Hvis Fødevareministeriets og/eller Miljøministeriets logoer anvendes, skal EU's logo også anvendes.

Hjemmeside:

Ved elektronisk formidling i form af offentliggørelse af projektet på en hjemmeside, skal der på siden være en beskrivelse af projektet og en klar angivelse af, at EU og Fødevareministeriets Landdi-

striktprogram har deltaget i finansieringen af projektet. Kravene vedrørende publikationer gælder ligeledes ved elektronisk formidling.

Hvis der informeres på en hjemmeside skal der i tilknytning til teksten om den offentlige medfinansiering være indsat følgende link til Kommissionens hjemmeside om tilskud efter Rådets Forordning nr. 1698/2005:

http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/160032_da.htm

Skiltning ved projektets afslutning:

Er de samlede projektomkostninger for anlægstilsagnet mere end 375.000 kr., skal der opsættes et oplysningsskilt med EU logoet. Oplysningsskiltet skal indeholde en beskrivelse af projektet og teksten: ”Den Europæiske landbrugsfond for udvikling af landdistrikterne: ”Europa investerer i landdistrikterne”. Disse oplysninger skal mindst fylde 25 % af skiltet. Der skal også være Fødevareministeriets, og Miljøministeriets logoer, og en oplysning om, at Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Skiltning mens projektet udføres:

Er de samlede projektomkostninger af anlægstilsagnet mere end 3.750.000 kr., skal der opsættes en oplysningstavle på stedet allerede i den periode, hvor arbejdet udføres. Oplysningstavlen skal indeholde en beskrivelse af projektet og teksten: ”Den Europæiske landbrugsfond for udvikling af landdistrikterne: Europa investerer i landdistrikterne”. Disse oplysninger skal mindst fylde 25 % af skiltet. Skiltet skal yderligere indeholde Miljøministeriets og Fødevareministeriets logo og en oplysning om, at Miljøministeriet, Ministeriet for Fødevarer, landbrug og Fiskeri og Den Europæiske landbrugsfond har deltaget i finansieringen af projektet.

Billeddokumentation for denne skiltning skal indsendes med slutudbetalingsanmodningen.

Der kan læses mere om synliggørelse af projekter på følgende link:

http://2.naturehverv.fvm.dk/Skiltning_om_finansiering_af_tilskud.aspx?ID=52976

Udgifter vedrørende denne forpligtelse er ikke tilskudsberettigede.

3.4 Underretningspligt

Den projektansvarlige kommune skal i hele projektperioden på forlangende afgive erklæring til NaturErhvervstyrelsen om, hvorvidt betingelserne for tilskud fortsat er opfyldt. Den projektansvarlige skal ligeledes give NaturErhvervstyrelsen skriftlig meddelelse om forhold, der kan medføre bortfald af tilsagn eller tilbagebetaling af tilskud.

3.5 Udbudsbetingelser

Udbud skal både sikre effektiv konkurrence, så alle virksomheder har lige adgang til offentlige støttede kontrakter, og sikre, at der indkøbes bedst og billigst.

Projektet kan være omfattet af EU's udbudsregler eller reglerne i den danske tilbudslov (bekendtgørelse af lov nr. 1410 af 07/12/2007 om indhentning af tilbud på visse offentlige og offentligt støttede kontrakter).

Hvis projektet på tilsagnsniveau er omfattet af en kontrakt, der er omfattet af EU's udbudsregler eller tilbudslovens regler, skal ansøger oplyse om det allerede i ansøgningen.

Vær opmærksom på, at hvis der tilføjes noget til et projekt som allerede har været i udbud, eller hvis projekt udvides, skal den nye del også i udbud.

Hvis de projektaktiviteter, der kan gives tilskud til, indgår som del af et større projekt, er det det samlede projekts kontraktsum, der afgør, om projektet er omfattet af udbudsreglerne, uanset om det er tilbudsloven eller EU's udbudsdirektiv, som gælder.

Senest ved anmodning om udbetaling, skal det kunne dokumenteres, at reglerne er opfyldt.

Dokumentation for, at reglerne er overholdt, skal holdes tilgængelige i mindst 5 år fra datoen for slutudbetaling. Det betyder blandt andet, at tilbud, der ikke blev accepteret, også skal gemmes.

NaturErhvervstyrelsen kan på ethvert tidspunkt forlange at se materialet. Hvis det senere viser sig, at dokumenterne ikke er tilgængelige, er det misligholdelse af en tilsagnsbetingelse, og tilsagnet kan bortfalde.

Være opmærksom på, at NaturErhvervstyrelsen kan nedsætte den samlede værdi af de tilskudsberettigede projektudgifter for et projekt, hvis det vurderes, at EU's udbudsregler eller reglerne i tilbudsloven ikke er overholdt. Det nedsatte tilskud vil blive fastsat ud fra en vurdering af art og grovhed af overtrædelsen, og ud fra en vurdering af det økonomiske tab for Den Europæiske Landdistriktsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL), der vurderes at være forbundet hermed.

Det fremgår bl.a. af udbudsreglerne, at ved investeringer, der kan karakteriseres som bygge- og anlægsarbejder med en anslået værdi over 300.000 kr., skal tilsagnshaver indhente to underhåndsbud (to tilbud) på investeringen. Ved bygge- og anlægsarbejder forstås også varekøb (udstyr), der forudsætter betydelige installationsomkostninger for at kunne fungere.

Information om reglerne kan findes på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside, www.kfst.dk.

Endeligt skal man være opmærksom på, at principperne i EU-retten og dansk ret om lige behandling og gennemsigtighed gælder, også selv om udbudsreglerne helt konkret ikke gælder.

4. Tilskudsberettigede udgifter

Alle udgifter skal være afholdt inden for og alle fakturer skal være udstedt og betalt inden for projektperioden. I særlige tilfælde kan NaturErhvervstyrelsen dispensere for kravet om, at udgifter skal være betalt inden for projektperioden. Under alle omstændigheder skal fakturaer være udstedt inden for projektperioden.

4.1 Forundersøgelser

Forundersøgelse af et muligt vådområdeprojekt opfattes som et projekt i sig selv. Der er derfor separat ansøgning og tilsagnsgivning til det.

De tilskudsberettigede udgifter kan kun omfatte udgifter, der er nødvendige for projektets gennemførelse. NaturErhvervstyrelsen kan godkende andre udgifter som tilskudsberettigede end de nedenfor nævnte, når udgifterne er af væsentlig betydning for projektets gennemførelse.

Tilskud ydes til 100 pct. af de samlede tilskudsberettigede udgifter.

De tilskudsberettigede projektudgifter til forundersøgelser kan omfatte udgifter til:

- Udgifter til leje af udstyr med købsmulighed, der er direkte relateret til projektet.

- Løn til personale, der er beskæftiget med projektet, for så vidt angår udgifter, der normalt ikke finansieres af offentlige institutioner, offentlige virksomheder eller kommunale fællesskaber (se afsnit Særligt om løn til personale).
- Konsulentbistand.
- Information og møder.

4.2 Anlæg af vådområder (realisering)

I forbindelse med ansøgning om realisering træffer kommunen beslutning om konsekvenser af den gennemførte forundersøgelse for projektet. Det skal derfor være muligt ud fra ansøgningen at forstå, hvilken projektudformning der arbejdes med, og hvorfor dette er valgt, såfremt det afviger fra behandlede scenarier i forundersøgelser.

De tilskudsberettigede udgifter kan kun omfatte udgifter, der er nødvendige for projektets gennemførelse. NaturErhvervstyrelsen kan godkende andre udgifter som tilskudsberettigede end de nedenfor nævnte, når udgifterne er af væsentlig betydning for projektets gennemførelse.

Tilskud ydes til 100 pct. af de samlede tilskudsberettigede udgifter.

De tilskudsberettigede projektudgifter til anlæg af vådområde kan omfatte:

- Udgifter til undersøgelser.
- Udgifter til køb af varer og tjenesteydelser, herunder konsulentbistand og entreprenørydelser til brug for projektering.
- Udgifter til anlægsarbejder.
- Udgifter til løn til personale, der er beskæftiget med projektet, for så vidt angår udgifter, der normalt ikke finansieres af offentlige institutioner, offentlige virksomheder eller kommunale fællesskaber (se nedenfor).
- Udgifter til leje med købsmulighed af udstyr, der er direkte relateret til projektet.
- Udgifter til information og møder, herunder lodsejermøder.
- Udgifter til tinglysning af vådområdedeklaration.

Ved fastlæggelse af budget for anlæg af vådområdet, skal der tages højde for eventuel nødvendig ar-rondering af projektarealet. Det kan være nødvendigt, i begrænset omfang, at medtage omkostning ved arealer ud over den påvirkede zone i ansøgning om realisering.

For alle udgifter gælder, at udgiften på udbetalingstidspunktet skal kunne dokumenteres ved faktura, kvittering eller lignende, samt dokumentation for betaling. For eksterne konsulentydelse og for internt ansatte i projektet gælder det endvidere, at tilsagnshaver skal kunne redegøre detaljeret for aktiviteter, timepris og timeantal, i form af enten konsulentkontrakter eller time- og aktivitetsopgørelser.

Det er NaturErhvervstyrelsen, der afgør, om dokumentationen er tilstrækkelig.

Særligt om løn til personale

Der kan ydes tilskud til tilsagnshavers egne ansatte, dvs. medarbejdere som tilsagnshaver aflønner direkte. Tilsagnshaver defineres ud fra CVR-nr. Det betyder, at medarbejdere, der er ansat i andre afdelinger i kommunen, betragtes som tilsagnshavers egne ansatte.

Udgifter til løn til personale, der er beskæftiget med projektet, skal kunne dokumenteres med et timeregnskab og lønsedler. Ved timeregnskab forstås en samlet opgørelse over en medarbejders tids-

---

forbrug, hvoraf det fremgår, hvor mange timer, der er anvendt på projektet. Der skal tillige foreligge skriftlige aftaler for det personale, der arbejder på projektet, om at personalet er stillet specifikt til rådighed for projektet, og at arbejdet ligger udover de arbejdsopgaver, der normalt varetages kommunen. Der kan kun udbetales tilskud til løn, når der foreligger en konkret tidsbegrænset og skriftlig aftale med den ansatte. Husk at angive arbejdsopgaver, periode, timepris og antal timer. Der skal også foreligge dokumentation for det faktiske timetal (timeregnskab) og lønsedler.

Timelønnen udregnes som årsløn delt med et årsværk på 1648 timer. I beregningen må årslønnen indeholde: Ferieberettiget løn, arbejdsgivers betalte pensionsudgift, arbejdsgivers betalte ATP-udgift, arbejdsgivers betalte udgifter til andre lønrelaterede omkostninger til medarbejderen samt feriepenge optjent under ansættelsen på projektet.

I beregningen må årslønnen ikke indeholde: Gratialer, provisioner eller andre ikke-overenskomstmæssige ydelser. Heller ikke udgifter til husleje eller kontorhold må indgå, da sådanne omkostninger ikke er støtteberettigede.

Vær opmærksom på at der ikke ydes tilskud til gennemsnitlig timesats. Timesatsen og antallet af timer skal udspecificeres i ansøgningen. Såfremt der sker ændringer i forhold til de godkendte timesatser og timetal skal ændringen godkendes af NaturErhvervstyrelsen inden ændringen gennemføres se afsnit 6 om Ændringer af projekter.

For så vidt angår transportudgifter til personale gælder følgende:

- Kørsel i bil støttes med statens laveste takst. Der ydes ikke tilskud til brændstof
- Transport i tog og fly støttes til økonomiklasse.

Transporten skal være nødvendig for projektets gennemførelse og skal dokumenteres i forbindelse med udbetaling.

Vær opmærksom på, at er der meddelt tilsagn til fx 50 timer á 310 kr. og er der ikke foretaget ændringer af denne post kan der højst udbetales til 50 timer og højst til en timesats på 310 kr. Ved beregning af lønnen ved udbetalingen tages der udgangspunkt i den enkelte medarbejders løn og ikke et gennemsnit. Husk derfor at søge en ændring, hvis denne post ændres.

Særligt om konsulentydelse

For konsulentydelse gælder det, at tilsagnshaver skal kunne redegøre detaljeret for aktiviteter, timepris og timeantal i forbindelse med ansøgning om tilskud. Sker der ændringer undervejs i forhold til aktiviteter, timepriser og timeantal for konsulenterne skal denne ændring godkendes af NaturErhvervstyrelsen. I forbindelse med anmodning om udbetaling skal aktiviteter, timepris og timeantal anføres og dokumenteres i form af kontrakter med konsulenten og/eller time- og aktivitetsopgørelser samt dokumentation for betaling.

Ved angivelse af konsulentens timepris skal evt. kørsel og udlæg være indeholdt i timeprisen. Der ydes ikke tilskud til kørsel ud over timeprisen.

Inddragelse af andre hensyn i projekterne

Planlægning og realisering af nye vådområder kan, udover en kvælstofreduktion, i nogle tilfælde give mulighed for at indarbejde andre hensyn i projekterne, f.eks. til natur og friluftsliv. Hvis sådanne hensyn ønskes varetaget, er det en god ide, at de indtænkes fra starten af et projekt, dvs. allerede fra tidspunktet for forundersøgelsen. Dette muliggør den bedst tænkelige fysiske løsning på de hensyn, man ønsker at varetage, en korrekt budgettering af projekts udgifter, samt den bedst mulige forberedelse af lodsejere på de særlige hensyn. Det er vigtigt ift. NaturErhvervstyrelsens arbejde med køb og salg af arealer, at der er klarhed over, hvilke hensyn og interesser den projektejeren ønsker at varetage i projektet. Det er endvidere vigtigt, at der er en klar adskillelse mellem vådområdeprojektet og andre tiltag.

Under alle omstændigheder skal direkte ekstraudgifter til andre hensyn holdes tydeligt adskilt fra resten af projektbudgettet, idet de ikke er tilskudsberettigede. Der er altså tale om, at projektejereren (kommunen) selv må afholde disse udgifter, eller søge dem finansieret af anden vej. Bemærk at udgifter til ekstra tiltag skal være på særskilt faktura.

Inddragelse af særlige hensyn i projektrealiseringen kan påvirke gensalgsværdien af arealer, der købes af NaturErhvervstyrelsen. NaturErhvervstyrelsen kan i forbindelse med projektejerens fastlæggelse af projektøkonomien bidrage med en vurdering af, hvad de særlige hensyn vil kunne betyde for gensalgsværdien af arealer i projektet. I det omfang der fremkommer en sådan indirekte fordyrelse i form af lavere gensalgsværdi, end hvis det særlige hensyn ikke var inddraget, må denne meromkostning afholdes af projektejereren.

Det er ikke et mål i indsatsen, at det offentlige skal eje projektarealer efter realisering. I visse tilfælde kan det dog vise sig samfundsmæssigt hensigtsmæssigt.

4.3 Ikke tilskudsberettigede udgifter

For både forundersøgelser og anlæg af vådområder gælder at følgende projektudgifter ikke er tilskudsberettigede:

- Udgifter, som den projektansvarlige kommune har afholdt inden tilsagn gives af NaturErhvervstyrelsen, dog er udgifter tilskudsberettigede hvis Naturstyrelsen giver tilladelse til, at kommunen kan igangsætte forundersøgelse eller realisering af projektet, hvis tilsagnet efterfølgende gives. Der kan i tilfælde af en igangsætningstilladelse afholdes udgifter fra datoen af denne.
- Udgifter vedrørende aktiviteter, som skal gennemføres i medfør af anden lovgivning.
- Udgifter, hvortil der ydes offentlig støtte eller støtte efter anden lovgivning.
- Moms, medmindre denne endeligt bæres af den projektansvarlige.
- Udgifter til forskning og teknologisk udvikling.
- Finansierings- og pengeinstitutomkostninger.
- Udgifter til køb, leje og leasing af brugt udstyr og brugt materiel.
- Udgifter vedrørende anlægsarbejder på skovarealer og arealer omfattet af fredskovspligt.
- Lønudgifter til kommunens ansatte, der er beskæftiget med myndighedsbehandling af projektet,
- Udgifter i form af naturalydelse, som omhandlet i artikel 54 i Kommissionsforordning (EF) nr. 1974/2006 af 15. december 2006 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL)
- Omkostninger forbundet med drift af tekniske anlæg mv. efter projektrealiseringen.
- Omkostninger der overstiger det meddelte tilsagn.
-

Bemærk at det ikke er muligt at opnå tilskud til drift, tab og erstatninger, da ordningen kun giver mulighed for tilskud til investeringer.

Naturalydelse

Indirekte udgifter ved brug af egne maskiner og lignende kaldes for naturalydelse efter art. 54 i Kommissionens Forordning nr. 1974/2006, og er ikke støtteberettigede.

4.4 Udgifternes rimelighed

Ved tilsagnsgivningen skal det vurderes, om udgifterne til projektet er rimelige.

Alle udgiftsposter skal derfor udspecificeres i ansøgningen, dvs. det skal angives, hvilket udstyr der forventes indkøbt, hvilke typer installering der forventes (herunder også leverandør, timeantal, timepris og materialer). For eksterne konsulentydelse (arkitekt, ingeniør og anden konsulentbistand) og afprøvning og test skal leverandør, timeantal, timepris og aktiviteter/opgaver angives. Vedlæg evt. et detaljeret budget.

5. Ændring af projektet

5.1 Ansøgning om ændring af projektet

Ændring af et projekt kan godkendes af NaturErhvervstyrelsen efter indstilling fra Naturstyrelsen. Ansøgning om ændring af et projekt skal godkendes inden ændringen iværksættes. Ved alle ændringer af projektet - forstået som de vilkår om udformning af projektet og dets budget, som tilsagnet er givet på - skal der søges om ændring. Dette kan ske løbende indenfor projektperioden.

Projektændring kan fx omfatte en omfordeling af de budgetposter, der er godkendt i tilsagnet, udvidelser eller indskrænkninger af projektområdet, ændring af projektets N-reduktion, ændring af tidsplan mv.

I tilfælde af, at det viser sig, at projektet delvis skal gennemføres ved ekspropriation, skal projekt-ejeren også ansøge om en projektændring. Baggrunden herfor er, at der i så fald skal ske en ændring af dele af finansieringen fra Landdistriktsprogrammet til ren national finansiering.

NaturErhvervstyrelsen kan efter ansøgning tillade, at en anden kommune indtræder i et tilsagn om tilskud, når den pågældende opfylder betingelserne for at være tilsagnshaver. Den, der indtræder i tilsagnet, indtræder i rettigheder og forpligtelser efter tilsagnet.

Ansøgning om ændringer skal indgives på et særligt skema, der fås via NaturErhvervstyrelsens hjemmeside eller via www.vandprojekter.dk. Ansøgning om ændring af projektet skal være Naturstyrelsen i hænde inden udløb af projektperioden. Efter projektets afslutningsdag er passeret, kan ændringsanmodning ikke godkendes.

5.2 Særligt om ændringer i projektøkonomien

Tilsagnsbeløbet kan ikke forhøjes i forbindelse med ændringer i projektet

Forhøjelse af projektudgifter efter tilsagn om tilskud er givet kan forebygges. Eksempelvis er en god forundersøgelse en vigtig forudsætning for at undgå eller forebygge 'overraskelser' og deraf følgende behov for ændringer i projektets økonomi, når realiseringsfasen er gået i gang.

Herudover er det også vigtigt at være omhyggelig, når forundersøgelsens konklusioner og anbefalinger 'transformeres' til en realiseringsansøgning. Realiseringsansøgningens budgetfelter bør udfyldes på baggrund af en grundig analyse af projektøkonomien og med det udgangspunkt, at tilsagnsbeløbet ikke kan forhøjes efterfølgende.

Når der er meddelt tilsagn anbefales det, at den projektansvarlige kommune løbende og detaljeret overvåger projektøkonomien, så der kan følges op med de nødvendige beslutninger, hvis økonomien ser ud til at 'skride' på en eller flere budgetposter.

Kan situationen håndteres med en omfordeling mellem budgetposter, et mindre projekt, en anden anlægsløsning el.lign. ændring inden for tilsagnsrammen, søges om godkendelse hertil. Vandoplandsstyregruppen inddrages i nødvendigt omfang.

Vær opmærksom på at der ikke kan flyttes midler fra reservationen (fastholdelse, jordkøb, jordfordeling) til tilsagn om anlæg.

6. Udbetaling af tilskud

6.1 Anmodning om udbetaling af tilskud

NaturErhvervstyrelsen udbetaler tilskuddet på grundlag af tilsagnshavers opgørelse over de betalte tilskudsberettigede projektudgifter, der er dokumenteret. Anmodning om udbetaling skal angives på et særligt skema, som fås via NaturErhvervstyrelsens hjemmeside eller via www.vandprojekter.dk. Af skemaet fremgår, hvilke bilag der skal vedlægges anmodning om udbetaling.

Anmodning om udbetaling skal vedlægges samtlige fakturaer samt dokumentation for betaling. Udgifter skal være afholdt inden for projektperioden, og fakturaer skal være udstedt og betalt inden for projektperioden. Der kan i særlige tilfælde gives dispensation fra kravet om, at udgifter skal være betalt inden for projektperioden, men fakturaer skal altid være udstedt inden for projekt perioden.

Alle fakturaer skal være udstedt til og betalt af den projektansvarlige kommune under samme CVR-nummer, som tilsagnet er udstedt til.

Anmodning om slutudbetaling skal være modtaget i NaturErhvervstyrelsen senest 6 måneder efter, at projektet senest skal være afsluttet. NaturErhvervstyrelsen kan i særlige tilfælde meddele dispensation fra denne frist.

Tilskuddet overføres til tilsagnshavers NemKonto.

Bemærk at anmodning om udbetaling skal modtages i NaturErhvervstyrelsen senest den 1. august 2015. Det følger af Rådsforordning nr. 1698/2005 art. 71, 1, hvorefter alle tilskud skal være udbetalt inden 31. december 2015.

Forundersøgelser

Tilskuddet til forundersøgelser udbetales ad en gang efter forundersøgelse afslutning. Anmodning om udbetaling skal være vedlagt en udtalelse fra Naturstyrelsen om, at forundersøgelsen er gennemført i overensstemmelse med tilsagnets indhold.

Realisering

Tilskuddet til anlæg af vådområder kan udbetales i to rater. 50 % kan udbetales, når halvdelen af projektudgifterne er betalt, og 50 % kan udbetales, når projektet er endelig afsluttet. Anmodning om udbetaling af første rate skal sendes til NaturErhvervstyrelsen og skal være vedlagt en statusrapport, der sendes i kopi til Naturstyrelsen.

Anmodning om slutudbetaling skal være vedlagt en projektrapport samt en udtalelse fra Naturstyrelsen om, at projektet er gennemført i overensstemmelse med tilsagnets indhold. Skema til "Anmodning om udtalelse om gennemført vådområdeprojekt" findes på www.vandprojekter.dk og sendes med bilag til Naturstyrelsen på mail vandprojekter@nst.dk.

I forbindelse med udbetalingen af tilskud til anlægsprojekter, skal kommunen angive en opgørelse over udgifter til fastholdelse, jordsalg og jordfordeling. Dette kan gøres ved enten at oplyse regnskabstal indhentet fra NaturErhvervstyrelsen, eller hvis dette ikke foreligger, ved at oplyse de reserverede rammebeløb for de to udgiftsposter.

6.2 Økonomisk risiko

Tilsagnshaveren hæfter for afholdte udgifter indtil der anmodes om udbetaling. Dog håndteres økonomi knyttet til køb og salg af jord, herunder jordfordeling af NaturErhvervstyrelsen. Dette betyder i praksis, at kommunerne alene lægger ud for udgifter knyttet til forundersøgelser og anlægsarbejdet, timeforbrug - herunder til indgåelse af lodsejeraftaler samt evt. ekspropriation. Disse poster udgør en mindre del af projektets samlede økonomi. Eftersom forundersøgelse gennemføres, rapporteres og afregnes særskilt, vil den økonomiske risiko alene henføres til realisering af et projekt. Eftersom de tungeste udlægsposter for kommunerne her er anlægget og en eventuel ekspropriationsomkostning, og disse kun vil blive aktuelle, hvis projektet gennemføres, vil den økonomiske risiko for kommunerne ved et projekt som må opgives gennemført, normalt alene være løntimer medgået til projektrealiseringen.

Se separat faktaark om økonomisk byrdefordeling på www.vandprojekter.dk.

6.3 Projektrapportering

Der skal sammen med den afsluttende udbetalingsanmodning indsendes en projektrapport, hvor der skal redegøres for de aktiviteter, der er gennemført i forbindelse med projektets udførelse. Projektrapporten skal også indeholde dokumentation for offentlig information om projektet. Derudover kan rapporten med fordel indeholde fotodokumentation.

6.4 Nedsættelse af de tilskudsberettigede udgifter

Såfremt der i udbetalingsanmodningen anføres udgifter, der ikke er tilskudsberettigede, fratrækker NaturErhvervstyrelsen disse udgifter ved beregningen af tilskuddet. Det kan være udgifter, der samlet udgør et større beløb end tilsagnsbeløbet, jf. det godkendte budget, eller udgifter, der ikke er tilskudsberettigede (fx moms eller opgaver, der ikke er indeholdt i den godkendte projektbeskrivelse).

Såfremt det samlede beløb på udbetalingsanmodningen overstiger det tilskudsberettigede beløb med mere end 3 pct., nedsættes udbetalingen efter EU-reglerne med forskellen mellem de to beløb.

Vær opmærksom på, at 3 pct.-afvigelsen udregnes på baggrund af det samlede beløb på udbetalingsanmodningen og ikke på baggrund af de enkelte budgetposter.

Eksempel på 3 % - reglen

Der anmodes om en udbetaling på 1100 kr., men NaturErhvervstyrelsen godkender kun de 1000 kr. som tilskudsberettiget. I dette tilfælde er differencen på 100 kr. mellem de to beløb mere end 3 % af det tilskudsberettigede beløb. Derfor skal udbetalingen reduceres med forskellen, dvs. at der kun kan udbetales 900 kr.

NaturErhvervstyrelsen kan nedsætte den samlede værdi af de tilskudsberettigede udgifter for et projekt, hvis styrelsen vurderer, at EU's udbudsregler eller reglerne i tilbudsloven ikke er overholdt. Tilskuddet vil blive nedsat ud fra en vurdering af overtrædelsen samt ud fra en vurdering af det økonomiske tab for Den Europæiske Landdistriktsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL).

7. Bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud

Tilsagn om tilskud kan bortfalde i en række tilfælde, og NaturErhvervstyrelsen kan træffe afgørelse om, at udbetalt tilskud skal betales tilbage med tillæg af renter. Det kan eksempelvis forekomme, hvis betingelserne i tilsagnet ikke overholdes eller i tilfælde, hvor der er afgivet forkerte eller vildeledende oplysninger eller fortiet oplysninger, som har betydning for sagens afgørelse.

8. Virkemidler til kompensation af lodsejeren

Den lodsejer, hvis areal berøres af et kommunalt vådområdeprojekt, kan blive kompenseret. Erstatningen fås ved at lodsejeren indgår i et tilsagn om 20-årig fastholdelse, eller ved at lodsejeren sælger sin jord til staten.

8.1 Tilskud til Fastholdelse af vådområder

I forbindelse med fastholdelse som kompensation indgås en projektaftale mellem den projektansvarlige kommune og lodsejeren. I projektaftalen fastsættes, hvilke indgreb der skal foretages på jorden, de fremtidige afvandingsforhold fastslås og lodsejeren sikres et forhåndstilsagn om 20-årigt tilskud til fastholdelse af vådområdet. Den projektansvarlige kommune reserverer en ramme, der er afsat til 20-årigt tilskud i forbindelse med ansøgning om tilskud til anlæg.

NaturErhvervstyrelsen kan efter ansøgning fra lodsejer meddele tilsagn til lodsejeren i det år anlægsprojektet afsluttes. Ansøgningen om tilsagn om tilskud til fastholdelse af vådområdet er reguleret af bekendtgørelse nr. 370 af 26. april 2012. Ansøgning indsendes på et særskilt ansøgningsskema af den enkelte lodsejer til NaturErhvervstyrelsen, Center for Arealtilskud. NaturErhvervstyrelsen der fastsætter satsen.

Ansøgningen skal indsendes senest den 31. august i det kalenderår, hvor projektet forventes afsluttet. Tilsagnsperioden starter 1. september samme år og løber i 20 år. Hvert år i tilsagnsperioden skal støttemodtageren indsende anmodning om udbetaling af tilskuddet i Fællesskemaet.

Der kan læses mere om tilskud til fastholdelse i Vejledning om tilsagn om tilskud til fastholdelse af vådområder og naturlige vandstandsforhold, som kan findes på NaturErhvervstyrelsens hjemmeside: http://2.naturerhverv.fvm.dk/skema_og_vejledning.aspx?ID=77590

8.2 Salg af projektjorden til NaturErhvervstyrelsen

Ønsker lodsejeren ikke at beholde sin jord i projektområdet, eller er 20-årig fastholdelse ikke en attraktiv kompensation for lodsejeren kan projektarealet sælges til NaturErhvervstyrelsen. Styrelsen vil normalt købe arealet i en jordfordeling samtidig med de øvrige lodsejere, der vil sælge. Det er NaturErhvervstyrelsen, der forhandler salgsprisen med lodsejeren og indgår aftalen, normalt en jordfordelingsoverenskomst. Når alle arealer er købt, og der er indgået projektaftaler med de lodsejere, der vil beholde deres arealer og kompenseres med 20-årig fastholdelse, kan Naturstyrelsen gennemføre anlægsarbejdet og realisere projektet i marken.

Når projektet er realiseret, vil NaturErhvervstyrelsen sælge de erhvervede projektarealer ved offentligt udbud. Arealerne sælges som permanent vådområde med en tinglyst vådområdedeklaration.

Forkøbsret.

Lodsejeren har mulighed for at få forkøbsret til at tilbagekøbe sin projektjord, når NaturErhvervstyrelsen udbyder den. Tilbagekøb skal ske til den højeste pris, der bydes ved udbuddet, men NaturErhvervstyrelsen kan afvise budene hvis en mindstepris ikke opnås ved budet. Aftale om forkøbsret indgås mellem lodsejeren og NaturErhvervstyrelsen og gælder kun ved første udbudsrunde. Herefter er forkøbsretten bortfaldet.

Erstatningsjord.

Uanset om lodsejeren vælger et sælge eller beholde sit projektareal, kan han ønske at erhverve erstatningsjord. Det er NaturErhvervstyrelsen, der søger at tilvejebringe erstatningsjorden, og sælge den videre til lodsejeren typisk i den jordfordeling, der gennemføres for at håndtere alle de nødvendige køb og salg. Erstatningsjorden erhverves af nationale midler uden EU-finansiering, og køb og salg af erstatningsjord skal i princippet gå lige op. Der er således ikke mulighed for via erstatningsjordskontoen at dække et tab på ejendomskøb fx ved nedlæggelse af en ejendom med bygninger og produktionsapparat.

9. Kombination med andre tilskudsordninger

Udbetaling af tilskud til anlæg af vådområder kan kombineres med følgende typer af tilskud under Landdistriktsprogrammet, i det omfang arealerne lever op til betingelserne herfor:

- Pleje af græs- og naturarealer
- Ø-støtte

Som en del af den administrative kontrol skal det sikres, at der ikke er overlap mellem aktiviteter til sagnshaveren eller lodsejeren er forpligtigede til gennem anden lovgivning, herunder skal det sikres, at der ikke ydes dobbeltkompensation til vådområdet. Dvs. at der ikke kan ydes støtte til at etablere et vådområde oveni et eksisterende vådområde. NaturErhvervstyrelsen skal i forbindelse med denne kontrol bruge kortmateriale, der indeholder markbloksnumre.

9.1 Enkeltbetaling og vådområdeprojekter

Arealer med et kommunalt vådområdeprojekt, der samtidig opfylder kravene til støtte under enkeltbetalingsordningen, kan danne grundlag for udbetaling af enkeltbetaling.

Selv om vådområdeprojektet medfører, at de gældende betingelser for enkeltbetalingen vedrørende plantedækket ikke kan overholdes, kan arealerne i nogle tilfælde alligevel danne grundlag for udbetaling af enkeltbetaling. Dette skyldes, at projekterne kan være omfattet af undtagelsesbestemmelserne i artikel 34 i EU's forordning om enkeltbetaling. En forudsætning er, at arealerne retmæssigt dannede grundlag for udbetaling af enkeltbetaling i 2008. Læs mere om artikel 34 her:

http://eb2012.fvm.dk/undtagelsesbestemmelserne_i_artikel_34.aspx?ID=47923

10. Klageadgang

NaturErhvervstyrelsens afgørelser kan senest 4 uger efter modtagelse af afgørelsen påklages skriftligt til Fødevareministeriets Klagecenter. Klagen skal indgives gennem NaturErhvervstyrelsen. NaturErhvervstyrelsen indhenter en udtalelse fra Naturstyrelsen i forbindelse med klager over afgørelser, der er truffet efter indstilling fra Naturstyrelsen. NaturErhvervstyrelsen kan genoptage en sag, efter der er indgivet klage.

11. Straffebestemmelser

Efter landdistriktslovens § 14 kan tilsagnshaver straffes med bøde såfremt denne

- afgiver urigtige eller vildledende oplysninger eller fortier oplysninger af betydning for afgørelser, der træffes i henhold til loven eller de i medfør af loven fastsatte regler,
- handler i strid med vilkår, der er fastsat i en afgørelse, der træffes i henhold til loven eller de i medfør af loven fastsatte regler,

- undlader at afgive den dokumentation og de oplysninger, som den pågældende har pligt til at afgive i henhold til loven eller regler fastsat i medfør af loven,
- afgiver urigtige eller vildledende oplysninger eller fortier oplysninger, som den pågældende har pligt til at afgive i henhold til loven eller regler fastsat i medfør af loven,
- undlader at give kontrolmyndigheden adgang til virksomheden m.v. efter lovens § 11, stk. 1 eller
- undlader at udlevere eller indsende materiale eller at yde kontrolmyndigheden bistand efter lovens § 11, stk. 2.

Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

12. Force majeure

NaturErhvervstyrelsen anerkender i henhold til bekendtgørelsen en række begivenheder som force majeure. Fx anerkendes uforudset ekspropriation og alvorlig naturkatastrofe.

Det er en betingelse for, at NaturErhvervstyrelsen i konkrete tilfælde kan anerkende force majeure, at de indtrufne begivenheder forhindrer opfyldelse af de forpligtelser, i forhold til hvilke, der påberåbes force majeure.

Desuden er det en betingelse, at det ikke var muligt at sikre sig på rimelig vis mod de begivenheder, der indtraf. Hvis tilsagnshaver ønsker at påberåbe sig force majeure, skal dette meddeles NaturErhvervstyrelsen skriftligt senest 10 arbejdsdage efter det tidspunkt, hvor tilsagnshaver er i stand til at gøre det.

Meddelelsen skal være vedlagt fyldestgørende dokumentationsmateriale.

13. Offentliggørelse af oplysninger om ansøger og tilskudsbeløb

Ved ansøgning om tilskud fra NaturErhvervstyrelsen gøres opmærksom på

- at de afgivne oplysninger i ansøgningsskemaet vil indgå i vurderingsgrundlaget i forbindelse med behandling af anmodning om udbetaling af tilskud fra NaturErhvervstyrelsen,
- at oplysninger om navn, adresse samt størrelse af tilskudsbeløb kan blive offentliggjort på internettet,
- at NaturErhvervstyrelsen, Nyropsgade 30, 1780 København V er dataansvarlig.

Endvidere gøres opmærksom på, at der i medfør af persondataloven har mulighed for

- at anmode om indsigt i hvilke oplysninger, der behandles i forbindelse med ansøgningen, jf. persondatalovens § 31,
- at man på begæring har krav på at få berigtiget, slettet eller blokeret oplysninger, der viser sig urigtige eller vildledende eller på lignende måde er behandlet i strid med lovgivningen, jf. persondataloven § 37.

Nærmere oplysninger om ovenstående forhold og persondataloven generelt kan fås ved henvendelse til NaturErhvervstyrelsen, Juridisk Enhed.

14. Retsgrundlag

De relevante retsregler for tilskud til kommunale vådområdeprojekter fremgår af:

Miljøministeriets bekendtgørelse nr.852 af 30. juli 2010 om kommunalbestyrelsens beføjelser ved genopretning af vådområder.

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 853 af 30. juni 2010 om kriterier for vurdering af kommunale vådområdeprojekter, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1160 af 23. september 2013 om ændring af bekendtgørelse om kriterier for vurdering af kommunale vådområdeprojekter..

Fødevarerministeriets bekendtgørelse nr. 951 af 30. juli 2010 om tilskud til kommunale vådområdeprojekter, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1078 af 5. september 2013 om ændring af bekendtgørelse om tilskud til kommunale vådområdeprojekter.

Lov nr. 316 af 31. marts 2007 om udvikling af landdistrikterne (Landdistriktsloven).

Rådets forordning (EF) nr. 1698/2005 af 20. september 2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (EUFUL).

Kommissionens forordning (EF) nr. 1320/2006 af 5. september 2006 om regler for overgangen til den ordning for støtte til udvikling af landdistrikterne, der er indført ved Rådets forordning (EF) nr. 1698/2005.

Kommissionens forordning (EF) nr. 1974/2006 af 15. december 2006 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) nr. 1698/2005 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL).

Kommissionens forordning (EF) nr. 65/2011 af 27. januar 2011 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) nr. 1698/2005 for så vidt angår kontrol og krydsverensstemmelse i forbindelse med støtteforanstaltninger til udvikling af landdistrikterne.

Vejledning til udfyldelse af ansøgning om tilskud til forundersøgelse af kommunalt vådområdeprojekt

Alle rubrikker i skemaet bedes udfyldt. Ansøgningsskemaet med bilag skal indsendes til Naturstyrelsen på vandprojekter@nst.dk

A. Oplysning om den projektansvarlige kommune

Ansøgeren skal være den projektansvarlige kommune. Ved projektansvarlig kommune forstås den kommune, som er ansvarlig for projektets gennemførelse. Ansvaret omfatter også projektarealer beliggende uden for den projektansvarlige kommunes geografiske område. CVR-nr. anvendes ved udbetaling af tilskud.

Ansøger bedes give et forslag til projektnavn, da det i flere sammenhænge er praktisk f.eks. ved henvendelse til Naturstyrelsen eller NaturErhvervstyrelsen eller ved omtale af projektet i f.eks. aviser eller andre medier. Projektnavnet må gerne indeholde et stednavn, som kan være med til at placere projektet geografisk. Projektnavnet skal være identisk med projektnavnet i Vandoplandsplanen (VOP'en).

B. Generelle oplysninger om det påtænkte vådområdeprojekt

Kommunen skal oplyse i, hvilken kommune eller hvilke kommuner projektet er beliggende, samt oplyse i hvilket hovedvandopland og delvandopland projektet er beliggende i overensstemmelse med VOP'en. Projektet skal være omfattet af en af den pågældende vandoplandsstyregruppe vedtaget vandoplandsplan. Kommunen skal ligeledes oplyse, hvilken version af vandoplandsplanen, som projektet er omfattet af, samt dato for vedtagelsen af denne. Kommunen skal oplyse projektets størrelse i hektar og antal ejendomme, der omfattes af projektet. Den foreløbigt estimerede eller beregnede reduktion af kvælstof angives. Den forudsatte metode til beregning af N-reduktion er beskrevet på www.vandprojekter.dk

C. Beskrivelse af forundersøgelser

Kommunen skal kortfattet beskrive projektets formål. De enkelte elementer i forundersøgelsens indhold beskrives kortfattet se afsnit 2.1 om tilskud til forundersøgelse. Denne beskrivelse vil sammen med de generelle oplysninger om projektområdet danne grundlag for vilkår om tilsagn. Derudover oplyses det, om forundersøgelserne påtænkes udført helt eller delvis af kommunen selv, rådgivere eller andre.

D. Tidligere gennemførte forundersøgelser

Redegør for hvilke forundersøgelser der evt. allerede er gennemført, og hvorledes det ansøgte supplerer disse forundersøgelser.

E. Tidsplan

Oplys hvornår forundersøgelserne forventes påbegyndt og afsluttet.

NaturErhvervstyrelsen fastsætter i tilsagnet en dato for, hvornår projektet senest skal være afsluttet. Afslutningsdatoen kan ændres efter ansøgning.

F.1. Budget

I forbindelse med ansøgningen skal kommunen lægge et budget for de forventede udgifter. Kommunen skal angive de enkelte budgetudgifter i skemaet under de relevante poster.

NaturErhvervstyrelsen kan, efter indstilling fra Naturstyrelsen, godkende andre udgifter end dem, der er nævnt i ansøgningsskemaet, hvis udgifterne er nødvendige for projektets gennemførelse.

F.1.1 Specifikation af udgifter i F.1 til konsulentbistand samt løn til kommunens ansatte.

Timepriser og timeantal skal udspecificeres for kommunens ansatte der er beskæftigede med projektet samt for konsulenter. Læs også afsnit om *Særligt om løn til personale* og *Særligt om konsulentydelse*

G. Rimelige priser

Hvis omkostningerne til gennemførelse af forundersøgelsen overstiger niveauet for rimelige priser på 6.500 kr./ha skal kommunen anføre begrundelse for de høje omkostninger. Oversigt over rimelige priser findes på www.vandprojekter.dk

H. Udbudsregler

Her skal det beskrives om projektet er omfattet udbudspligt efter EU's udbudsdirektiv eller den danske tilbudslov, samt hvilke udbudsregler og hvad kommunen vil gøre for at følge reglerne.

I. Bilag

Ansøgningen skal vedlægges et kort, der viser projektets afgrænsning. Afgrænsningen skal fremgå af både et kortudsnit/billedfil f.eks. i jpeg-format og som GIS-fil – benyt MapInfo-format eller et filformat som MapInfo direkte kan importere f.eks. ArcGis filer.

J. Erklæring og underskrift

Ansøger skal datere og underskrive ansøgningen. Ansøger erklærer med sin underskrift, at oplysningerne i ansøgningsskemaet er i overensstemmelse med de faktiske forhold og er angivet uden forbehold.

Vejledning om udfyldelse af anmodning om udtalelse om gennemført forundersøgelse.

Alle rubrikker i skemaet bedes udfyldt. Ansøgningsskemaet med bilag skal indsendes til Naturstyrelsen på vandprojekter@nst.dk

A. Generelle oplysninger om den projektansvarlige kommune og om projektet

Ved projektansvarlig kommune forstås den kommune, som har ansøgt og modtaget tilsagn om tilskud til gennemførelse af forundersøgelsen.

Projektet skal være omfattet af en af den pågældende vandoplandsstyregruppe vedtaget vandoplandsplan. Projekt navn skal være det samme som i ansøgningen om realisering og være identisk med projekt navnet i Vandoplandsplanen (VOP'en).

B. Obligatoriske bilag

Vedlæg alle forundersøgelser af vådområdeprojektet inklusive bilag. Der ønskes en præcis projekt afgrænsning tegnet i zoom-niveau 1:1000. Afgrænsningen skal fremgå både af kortudsnit/billedfil (jpeg) og som GIS-fil (benyt Map-Info-format eller et filformat som Map-Info direkte kan importere, fx ArcGIS-filer).

C. Underskrift

Tilsagnshaver skal datere og underskrive anmodningen. Tilsagnshaver erklærer med sin underskrift, at oplysningerne i anmodningsskemaet er i overensstemmelse med de faktiske forhold.

Vejledning til udfyldelse af ansøgning om tilskud til realisering af kommunalt vådområdeprojekt

Alle rubrikker i skemaet bedes udfyldt. Ansøgningsskemaet med bilag skal indsendes til Naturstyrelsen på vandprojekter@nst.dk

A. Oplysning om den projektansvarlige kommune

Ansøgeren skal være den projektansvarlige kommune. Ved projektansvarlig kommune forstås den kommune, som er ansvarlig for projektets gennemførelse. Ansvaret omfatter også arealer beliggende uden for den projektansvarlige kommunes geografiske område. CVR-nr. anvendes ved udbetaling af tilskud.

Ansøger bedes give et forslag til projektnavn, da det i flere sammenhænge er praktisk f.eks. ved henvendelse til Naturstyrelsen eller NaturErhvervstyrelsen eller ved omtale af projektet i f.eks. aviser eller andre medier. Projektnavnet må gerne indeholde et stednavn, som kan være med til at placere projektet geografisk. Projektnavnet skal være identisk med projektnavnet i VOP'en.

B. Generelle oplysninger om projektet

Kommunen skal oplyse, i hvilken kommune eller hvilke kommuner projektet er beliggende, samt oplyse i hvilket hovedvandopland og delvandopland projektet er beliggende i overensstemmelse med VOP'en. Projektet skal være omfattet af en af den pågældende vandoplandsstyregruppe vedtaget vandoplandsplan. Kommunen skal ligeledes oplyse, hvilken version af vandoplandsplanen som projektet er omfattet af samt dato for vedtagelsen af denne. Såfremt der tidligere er givet tilskud til forundersøgelser oplyses NaturErhvervstyrelsens og Naturstyrelsens journalnumre.

C. Projektdata

På grundlag af de foretagne forundersøgelser evt. suppleret med andre oplysninger udfyldes alle rubrikker, idet det bemærkes at:

Næringsstofreduktion, kvælstof: N-reduktionen beregnes ud fra standardiserede metoder beskrevet på www.vandprojekter.dk, og angives som samlet N-reduktion, arealeffektivitet og omkostningseffektivitet. I udregningen af omkostningseffektiviteten indgår E.5. + udgifter forbundet med forundersøgelser af projektet herunder eventuel supplerende fosforundersøgelser.

Projektareal (ha): Det samlede areal. Dvs. det areal der vil blive påvirket af vandstandshævninger samt evt. arrondering.

Resumé fra den ejendomsmæssige forundersøgelse: Arealer og antal landbrugsejendomme og evt. beboelsesejendomme, der påvirkes af projektet, samt lodsejertilslutning, lodsejertilkendegivelser i forhold til fastholdelsesordningen, arealerhvervelser, erstatningsjord og jordfordeling.

Okkerudvaskning: Der angives en foreløbig vurdering ud fra forundersøgelses resultat eller anden viden, idet en endelig vurdering om fornødent skal foretages i forbindelse med projektets myndighedsbehandling.

Naturlige hydrologiske processer: Ved etablering af vådområder skal de naturgivne hydrologiske processer så vidt muligt genoprettes uden vedvarende medvirken af større tekniske tiltag. Det betyder, at vandet på arealerne skal strømme frit efter de naturgivne forhold, hvad enten det drejer sig om grundvand eller overfladevand. I forbindelse med anlæg af vådområdet, må der ikke installeres pumper eller lignende tekniske foranstaltninger for at opfylde formålet med projektet. Dog er det i

orden at arbejde med nødvendige afværgeforanstaltninger og evt. reduceret pumpedrift i et i forvejen pumpet område. Forståelsen af begrebet er nærmere defineret på www.vandprojekter.dk under ”viden om vådområder”. Der arbejdes efter samme principper som under VMPII indsatsen.

Offentlig adgang: Projektets forventede effekt på offentlighedens adgang til området.

Effekt på dyre- og plantelivet i projektområdet: Det antages i almindelighed at ved at udtage jord af omdrift og etablere vådområder, vil dette have en positiv effekt, dog kan der være særlige naturinteresser, der kan lide skade ved permanente eller temporære vandstandshævninger især på eksisterende § 3 arealer. Der angives en foreløbig vurdering ud fra forundersøgelsens resultat eller anden viden, idet en endelig vurdering i givet fald skal foretages i forbindelse med myndighedsbehandling af projektet.

Konsekvenser for Natura 2000 områder, påvirkning af yngle- og rasteområder for arter, omfattet af naturbeskyttelseslovens bilag 3 og af beskyttede plantearter, jf. naturbeskyttelseslovens bilag 5: Der angives en foreløbig vurdering ud fra forundersøgelsens resultat eller anden viden, idet en endelig vurdering sker i forbindelse med myndighedsbehandling af projektet.

Fosforudledning: Risiko for fosforfrigivelse vurderes på grundlag af anerkendt metode som refereret på www.vandprojekter.dk. En forøget fosforudledning må ikke have negativ effekt.

Arealets karakter: Arealets karakter efter projekt gennemførelsen samt størrelsen af det areal der tages ud af omdrift.

Vandløbsstrækning der forbedres: Længde af vandløbsstrækning i projektområdet der som afledt effekt af projektet vil få forbedret økologisk status.

Vandløbspærringer der fjernes: Antal spærringer der måtte blive fjernet i forbindelse med nødvendige anlægsarbejder for etablering af vådområdet.

Initiativer for friluftslivet: Angiv om der indgår særlige initiativer for friluftslivet i projektet, karakteren af disse, samt afstand til beboelsesområder.

D. Projektbeskrivelse

Resume: Her anføres hovedprincip og metoder for projektet for at gennemføre og fastholde en omkostningseffektiv kvælstofreduktion. Der beskrives, hvilke tiltag der skal udføres i marken fx høvning af vandløbsbund, slyngning af vandløb, etablering af stryg, kapning af dræn m.v. Hvis kommunen ønsker – uden for det ansøgte tilskudsbudget – at tilgodese andre formål ved egenfinansiering skal det nævnes kortfattet her. Alle kortbilag skal være med målestok. Målestoksforhold er ikke tilstrækkeligt idet dette afhænger af udprintningsformatet.

Beskrivelse af projektet: Der redegøres entydigt og fuldstændigt for centrale forhold i projektet. Der kan evt. henvises til specifikke afsnit i forundersøgelser eller andre bilag til ansøgningen. Det er væsentligt, at der er nøje redegjort for de data, der angives i ansøgningsskemaet. Hvis kommunen således benytter andre data i ansøgningsskemaet, end dem der fremgår af gennemførte forundersøgelser, forventes der en redegørelse for denne ændring.

Omfang og effekt: Det er vigtigt, at projektafgrænsningen omfatter det samlede areal dvs. selve vådområdet samt arrondering, idet det er disse arealer, der skal indgå i køb/salg eller fastholdelse. Mht. kvælstofberegningerne er det vigtigt, at der benyttes en anerkendt metode som refereret på www.vandprojekter.dk. Kvælstoftilbageholdelsen er det helt centrale i ordningen. Det er derfor vigtigt, at beregningerne er gennemskuelige, og at der er redegjort nøje for de valg af beregningsforud-

---

sætninger og parametre, der indgår i beregningerne. Naturstyrelsen anbefaler, at regnearket på Naturstyrelsen hjemmeside benyttes og vedlægges. Der vedlægges redegørelse, gerne med kort, der viser, hvilke områder der evt. oversvømmes, hvor der evt. foregår overrisling og hvor der evt. foregår sødannelse. Der vedlægges endvidere kort, der viser det direkte opland samt jordbundssammensætningen, hvis dette indgår i beregningerne.

Forventede konsekvenser af projektet. I dette afsnit kan der ligeledes henvises til entydig specifik beskrivelse i forundersøgelse:

Der skal redegøres for resultatet af udført risikovurdering af fosforudledning fra projektområdet.

Risiko for fosforfrigivelse vurderes på grundlag af anerkendt metode som refereret på www.vandprojekter.dk. En forøget fosforudledning må ikke have negativ effekt.

Okkerudledning vil sjældent være et problem pga. projekternes karakter, men problematikken forventes beskrevet.

Projektområdets flora og fauna vil i de fleste tilfælde, hvor der er tale om lavbundsarealer, få bedre forhold efter projekternes gennemførelse. Der forventes imidlertid en beskrivelse af forekomsten af beskyttelseskrævende natur i projektområdet samt en vurdering af konsekvenserne ved gennemførelsen af projektet.

Hvis projektarealet omfatter Natura 2000 områder eller specifikke yngle- og rasteområder, vurderes projektets påvirkning på disse på baggrund af specifik viden om habitaterne og arternes forekomst samt specifikke vurderinger af konsekvenserne af projektgennemførelsen. I forbindelse med en vurdering af påvirkning af ”Bilag IV-arter” forventes en redegørelse for evt. forekomst af disse, eller i tilfælde hvor der ingen data foreligger, en vurdering af om områdets habitater er sandsynlige yngle-, fouragerings- eller overvintringsområder for ”Bilag IV-arter”. På baggrund af dette vurderes konsekvenserne af projektgennemførelsen.

Aktiviteter og anlægsopgaver omfattet af nærværende ansøgning. I dette afsnit kan der ligeledes henvises til entydig specifik beskrivelse i forprojektet:

De anførte punkter beskrives nøje og markeres tydeligt på kort. Dræn der ikke er lokaliserede, men formodes at indgå i projektet skal ligeledes antydes på kortene. Der lægges stor vægt på at afværgeforanstaltninger i forhold til uhensigtsmæssige konsekvenser af projektet, der kunne få betydning for projektets gennemførelse, er beskrevet nøje. Arbejdets omfang angives, fx antal dræn der afbrydes, meter diger der nedbrydes, meter vandløb der slynges etc.

Supplerende anlæg for andre formål: Her beskrives hvilke andre anlæg der indgår i projektet på baggrund af anden finansiering.

E.1. Budget for kommunens projektkostninger

I forbindelse med ansøgningen skal kommunen lægge et budget for de forventede udgifter. Kommunen skal angive de enkelte budgetudgifter i skemaet under de relevante poster.

NaturErhvervstyrelsen kan, efter indstilling fra Naturstyrelsen, godkende andre udgifter end dem, der er fortrykt i ansøgningskemaet, hvis udgifterne er nødvendige for projektets gennemførelse.

E.1.1. Udgifter til konsulentbistand samt løn til kommunens personale

Timepriser og timeantal skal udspecificeres for kommunens ansatte der er beskæftigede med projektet samt for konsulenter. Læs også afsnit om *Særligt om løn til personale* og *Særligt om konsulentydelse*

E.2. Budget køb/salg af projektjord

På baggrund af den ejendomsmæssige forundersøgelse angiver kommunen de forventede udgifter til erhvervelse af projektjord. Endvidere angives forventet indtægt ved salg af projektjord.

Forskellen mellem de to poster udgør de forventede projektomkostninger til køb/salg af projektjord og anvendes af Naturstyrelsen til vurdering af projektøkonomien.

NaturErhvervstyrelsen vil på baggrund af Naturstyrelsens indstilling reservere den angivne udgift til jordkøb til projektet.

E.3. Budget jordfordeling

På baggrund af den ejendomsmæssige forundersøgelse angives forventet omfang af jordfordeling, antal deltagere og antal hektar, der forventes at skifte ejer i jordfordelingen. Omkostningerne beregnes og anføres. Vurdering af omkostningernes størrelse kan indhentes hos NaturErhvervstyrelsen.

E.4. Budget fastholdelse af vådområder

På baggrund af den ejendomsmæssige forundersøgelse angives omfanget af arealer, der forventes at indgå i ordningen om årlige tilskud i 20 år til fastholdelse af vådområde.

Tilskudssatsen er afhængig af om den hidtidige anvendelse af arealet har været omdriftsareal, varige græsarealer eller naturarealer.

E.5. Samlede omkostninger til realisering af projektet

Her udregnes summen af E.1.-E.4.

F. Projektets realiserings- og udbetalingsplan

Oplys hvornår projektet forventes påbegyndt og afsluttet.

Tidsplan for projektfaser og større aktiviteter angives.

NaturErhvervstyrelsen fastsætter i tilsagnet en dato for, hvornår projektet seneste skal være afsluttet. Afslutningsdatoen kan ændres efter ansøgning.

G. Rimelige priser

Hvis anlægsomkostningerne overstiger niveauet for rimelige priser på 25.000 kr./ha skal kommunen anføre begrundelse for de høje omkostninger.

Hvis projektets andre omkostninger overstiger niveauet for rimelige priser på 118.000 kr./ha skal kommunen anføre begrundelse for de høje omkostninger.

Oversigt over rimelige priser findes på www.vandprojekter.dk

H. Tilladelser

Her beskrives hvilke tilladelser mv. der forventes at der skal indhentes for at projektet kan gennemføres.

I Udbudsregler

Her skal det beskrives om projektet er omfattet udbudspligt efter EU's udbudsdirektiv eller den danske tilbudslov, samt hvilke udbudsregler og hvad kommunen vil gøre for at følge reglerne.

J. Bilag

Ansøgningen skal vedlægges et kort, der viser projektets afgræsning. Afgræsningen skal fremgå af både et kortudsnit/billedfil f.eks. i jpeg-format og som GIS-fil – benyt MapInfo-format eller et filformat som MapInfo direkte kan importere f.eks. ArcGis filer.

K. Erklæring og underskrift

Ansøger skal datere og underskrive ansøgningen. Ansøger erklærer med sin underskrift, at oplysningerne i ansøgningsskemaet er i overensstemmelse med de faktiske forhold og er angivet uden forbehold.

Vejledning om udfyldelse af anmodning om udtalelse om gennemført vådområdeprojekt.

Alle rubrikker i skemaet bedes udfyldt. Ansøgningsskemaet med bilag skal indsendes til Naturstyrelsen på vandprojekter@nst.dk

A. Generelle oplysninger om den projektansvarlige kommune og om projektet

Ved projektansvarlig kommune forstås den kommune, som har ansøgt og modtaget tilsagn om tilskud til realisering af vådområdeprojektet.

Projektet skal være omfattet af en af den pågældende vandoplandsstyregruppe vedtaget vandoplandsplan. Projekt navn skal være det samme som i ansøgningen om realisering og være identisk med projektnavnet i Vandoplandsplanen (VOP'en).

Kommunen skal oplyse i, hvilken kommune eller hvilke kommuner projektet er beliggende, samt oplyse i hvilket hovedvandopland og delvandopland projektet er beliggende i overensstemmelse med VOP'en.

En kort overordnet projektbeskrivelse bør indeholde hovedprincip og metode for gennemførelse af kvælstofreduktionen. Der beskrives, hvilke tiltag der skal udføres i marken fx hævnning af vandløbsbund, slyngning af vandløb, etablering af stryg, kapning af dræn m.v.

B. Projektdata

På baggrund af det gennemførte projekt udfyldes alle rubrikker i skemaet. De fleste af rubrikkerne er forklaret i de tidligere ansøgningsskemaer. Derfor nævnes kun nogle af dem her:

- Næringsstofreduktion (t N/år) beregnes som i realiseringsprojektet, hvis realiseringsprojektet blev gennemført uden ændringer mht. kvælstofreduktionen. Ellers gennemføres en ny beregning på de kvælstofreducerende tiltag der blev gennemført.
- Arealeffektiviteten (kg N/ha) udregnes på baggrund af ovenstående samt det endelige projektareal.
- I udregningen af omkostningseffektiviteten (kr./kg N) indgår den endelige pris for realiseringsprojektet og prisen for alle gennemførte forundersøgelser herunder eventuelle supplerende fosforundersøgelser.
- Projektareal (ha): Det samlede areal. Dvs. det areal der vil blive påvirket af vandstandshævninger samt evt. arrondering og som bliver omfattet af tinglysningen.
- Angiv udførte anlægsarbejder: Arbejdets omfang angives, fx antal dræn der afbrydes, meter diger der nedbrydes, meter vandløb der slynges samt afværgeforanstaltninger. De anførte punkter markeres tydeligt på kort.
- Hvis projektet er ændret i forhold til tilsagnsbrevet redegøres der for årsagen til dette samt de fysiske ændringer der er foretaget. Ændringer skal naturligvis tidligere være omfattet af en ansøgning om projektændring.

C. Obligatoriske bilag

En præcis projektafgræsning tegnet i zoom-niveau 1:1.000. Afgrænsningen skal fremgå både af kortudsnit/billedfil (jpeg) og som GIS-fil (benyt Map-Info-format eller et filformat som Map-Info direkte kan importere, fx ArcGIS-filer).

D. Øvrige bilag

Naturstyrelsen ønsker nogle få billeder der illustrerer området før, under og efter anlægsarbejdet. Billeder der vedlægges vil evt. blive benyttet på Naturstyrelsens hjemmeside og publikationer uden vederlag.

E. Erklæring og underskrift

Tilsagnshaver skal datere og underskrive anmodningen. Tilsagnshaver erklærer med sin underskrift, at oplysningerne i anmodningen er i overensstemmelse med de faktiske forhold.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
NaturErhvervstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V

ISBN: 978-87-7120-467-4

Tlf.: 3395 8000
Fax.: 3395 8080

E-mail: mail@naturerhverv.dk
<http://www.naturerhverv.dk>